

05

A

337

IN NOMINE JESU!
COLLEGIUM TERTIUM
DISCUSSIONIS

ANATOMI-

AS AUGUSTANÆ CONFES-
SIONIS, PER THOMAM HEN-
RICI TENTATÆ,

Cujus

DISPUTATIONEM III.

EX ARTICULO VI.

De

JUSTIFICA-

TIONE,

PRÆSES

JOHANNES Deutschmann/ D.

& Theol. Prof. Publ. Extraordin.

&

RESPONDENS

CHRISTOPHORUS GRAUEL,

Jütrebocensis Saxo.

proponent

D. Maji Horis locoq̃e consuetis.

VVITTEBERGÆ, Typis Johannis Haken, 1669.

*Illustri Generoso, Reverendissimis, Nobilissimis, Magnificis Amplissimis
Excellentissimis.*

DN. HAUBOLD à MILTITZ,
Serenissimi Electoris Saxoniae Camerario & Confilario E-
minentissimo, Consistorii Electoralis Supremi Praesidi Pre-
cellentissimo, Electoralis Aulae Marschallo, Praefecto in
Colditz / Lichtenwalda Nawensorge / Sachsen und Fran-
ckenberg Laudatissimo &c: Toparchae in Schen-
ckenberg / Oberam & Scharffenberg

DN. D. JACOBO VVELLERO
à Molsdorff Theologo de universâ Ecclesiâ Christi meri-
tissimo, & adhuc optimè merenti, Serenissimi Saxoniae
Electoris Concinatori Aulico Primario, Confessionario
Consiliario Ecclesiastico Eminentissimo, Hære-
ditario in Karsdorff &c:

DN. CHRISTOPHORO BULÆO
S.S. Theol. D. meritissimo, Ecclesiae Dresdensis Pastori, E-
jusque ut & Vicinarum Superintendendi Vigilantissimo,
Serenissimi Electoris Saxoniae Consiliario in Sync-
drio Supremo Ecclesiastico.

**DN. D. GOTTFRIED BERIN-
GER,** JCTO Praecellentissimo, Electorali Consiliario Ec-
clesiastico itidem in Synedrio Supremo Hono-
ratisimo.

*Disputationem hanc Theologicam
offerre*

Voluit, debuit

Respondens.

05 A 337

IN NOMINE JESU!
QVÆSTIO TERTIA

Utrum homo in prima sui justificatione merè passivè
se habeat?

1. Circa quæstionis momentum advertimus (1) non esse sermonem de homine quovis, sed de prorsus corrupto. Unde nec ad statum integritatis, nec ad statum glorificationis, nec ad statum justificarum, hominis consideratio pertinet in præsentis quæstione, sed in statu corruptionis, quatenus primæ justificationis indigus, hoc loco notatur, quemadmodum ipsi nihil perceptionis, nihil cognitionis in spiritualibus conceditur I. Cor. II. 14. multo minus eidem aliquid virtutis, vel operationis adscribitur, vel adscribi potest. II. Cor. III. 5.

2. (2) Neque sermo nobis, de continuo justificationis cursu, vel perfectò jam collata justificationis statu, sed de primo statu justificationis ingressu, cum disertis verbis primæ justificationis mentio fiat. Verba siquidem secundum substratam materiam, & quoad conditionem subjecti, sunt intelligenda: homini prorsus corrupto, vel extra gratiæ Dei sensum constituto, neque continuus justificationis cursus, neque consummatus justificationis status conveniunt, sed primus ad justificationem accessus ipsi convenire dicitur, per quem aditus ad Dei gratiam eidem conceditur.

3. (2) Non est quæstio de naturalibus, vel moralibus, sed de spiritualibus operationibus: non de externis, sed internis; non de subjectivis, sed effectivis; non de materialibus, sed de formalibus actibus, qui formaliter ipsam justificationem, vel supernaturalem justificationis actum respiciunt: non de pedagogicis & accidentalibus, sed de energeticis & causalibus operationibus, ad justificationis constitutionem concurrentibus: num quoad eas homo quicquam præstare valeat, an verò merè passivè se habeat?

4. (4) Neque disquiritur, de justificatione prima coram hominibus, s. externa justificationis manifestatione, quâdo catechumenus publicè coram Ecclesia, ceu justificatus habetur, & pro

vero Ecclesiae membro recipitur: sed de justificatione prima coram Deo, quatenus homo corruptus, & in peccatis mortuus, iudicio divino sistitur, & beneficio justificationis primum afficitur: Sic igitur adserimus, quod homo corruptus in prima sui justificatione coram DEO, quoad justificationis actum merè passivè se habeat, nihilque prorsus spiritualiter cooperari valeat.

5. Nostræ thesi directè contrariatur Antithesis Papistica. Sic n. Concil. Trident. sess. 6. can. 4. *Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium, à Deo motum & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atq; vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat, ac preparet, neq; posse dissentire, si velit, sed velut inanime quoddam nihil omninò agere, mereq; passive se habere, Anathema sit.* Qualis autem sit illa dispositio, preparatio & cooperatio, illud prolixè precedentibus capp. l. d. traditur. Ejus autoritate nixus Thomas Henrici, pariter negat hominem in prima justificatione se mere passivè habere.

6. Nec obstat, quod adversarius (1) præmittit nonnullorum Lutheranorum consensionem: *Quidam Lutherani docuerunt, hominem non sine sua cooperatione à Deo converti, ut patet ex controversis inter Lutheranos articulis, F. C. insertis.* Nam hi Lutherani sunt in F. C. damnati. Dist. igitur inter Lutheranos veros & fictos, titulo & symbolo, nomine & ipsa re tales. Mentiti sunt Lutheranorum nomen, qui potius Calviniani, vel etiam Synergistæ, aut alio nomine vocandi fuissent. Fingit quidem quod illorum Pseudo-Lutheranorum sententia, de cooperantibus arbitrii viribus, sit conformis [1] *A. C. que art. 18. doceat: L. A. non habere vim sine Spiritu S. efficienda justitia Dei: quibus insinuet satis, per Spiritus S. gratiam hujus justitie efficienda vim habere.* Verum prolixè refutatum hoc Coll. l. d. 1. th. 7. ubi multis rationibus, ex ipsa Confessione petitis, hoc Anatomicum commentum discussimus.

7. (2) quod idem conforme sit locis, superiore questione citatis, quibus confessio tradat, universalem esse promissionem justificationis, & omnes invitari, ut per fidem veniant ad Christum. Neq; n. rectè invitatur, qui nulla ratione venire potest, sed instar saxi ab alio moveri debet. Resp. nec universales promissiones, nec

universales invitationes vires arbitrii confirmant, quia tales invitationes & promissiones non virtutem activam, sed habitudinem subjectivam, tantum in hominibus præsupponunt: virtutem a. operandi conversionem divinitus secum afferunt in verbo, non a. eandem à subjecto requirunt. Illa similitudo quoque, qn. homo saxo comparatur, ultra debitum more Jesuitico non est extendenda, quia homines convertendi saxi comparantur non propterea, quod instar lapidis moveantur, siquidē moventur, ut homines intellectu voluntateq; præditi: fit igitur cōparatio ratione efficientis concursus, non a. ratione materialis vel motus, vel status. Similia nāq; juxta verbū vulgatū, non sunt eadē, plerūque etiā sunt dissimilia. De similitudine statue, trunci, quas postea nobis offerit, idem judiciū ferendum.

8. (3) Nec illud obstat, quod sententiæ Basiliæ rejectionem F. C. tribuit. *Concordia liber, inquit, & moderni Lutherani ex Luthero docent, hominem naturalibus L. A. viribus nihil quicquam cooperari DEO, dum convertitur: sed instar statue, trunci l. lapidis se habere, ut in eo, tanquam subjecto merè patiente, Deus operetur justificationem. Unde hanc S. Basiliæ sententiā: Hominis voluntas in conversione non est otiosa, sed agit aliquid: tanquā sane de gratia Dei doctrinā contrariam damnant tit. de B. O. & lib. Arb. Resp. Titulus de B. O. bis in F. C. reperitur p. 588. & 698. nullibi v. sententiā laudatā l. citatur, l. damnatur. Titulo v. de Lib. Arb. p. 680. quidem citatur, sed neutiquam sub Basiliæ, verum sub Scholasticorum & Pontificiorum nomine: Sic n. habent verba: Quod attinet ad phrasēs & dicta Chrysostomi & Basiliæ: Trahit DEUS, sed volentem trahit (quæ Chrysost. hom. 9. de laudibus Pauli protulit:) Tantum velis & Deus præoccurrit (quæ Basiliæ sunt hom. de pœnit.) Item Scholasticorum & Pontificiorum: Hominis voluntas in conversione non est otiosa, sed agit aliquid &c. Male proinde noster dictum Scholasticorum & Pontificiorum Basilio tribuit, & F. C. quod ea sub Basiliæ nomine hoc ipsum damnaverit, affingit. Sed hic vetus ananomici mos est. Damnatur etiam illa dicta non in sensu Patristico, sed papistico & synergistico, sicut F. C. subjungit: Quia dicta illa pro confirmando naturali L. Arbitrio in conversione hominis contra doctrinam gratiæ Dei [non à Patribus, sed à Scholasticis, Papistis & Sy-*

nergitis] *introducuntur* sunt, ex *proposita declaratione manifestè* apparet, *formae sanorum verborum* ea non esse analogae, sed cum illa pugnant: Et idcirco, cum de conversione ad Deum agitur, merito vitanda esse. Hoc igitur modo, loco & sensu rectissimè, juxta scripturam, formulas illas repudiat. Quid v. senserit B. Basilius de L. A. etiam in conversione, ex aliis ejus scriptis, juxta quæ præsens locus explicandus est, ejus assiduo lectori non obscurum erit. Nunc sufficiat unus ex *Concione de Humilitate* locus p. 338. Hæc est altitudo hominis, hæc gloria, ac Majestas, verè cognoscere magnū, & huic adherere, & gloriam ex Domini gloria querere. Dicit a. Apostolus: Qui gloriatur, in Domino gloriatur, dicens, quod Christus nobis natus est sapientia à Deo, justitiāq; ac sanctificatio & redemptio, ut, quæ admodum scriptum est, qui gloriatur, in Domino gloriatur. Hæc n. est perfecta ac inægra gloriatio in Deo, quando neq; ob justitiā suam quis se jactat, sed novit quidē, se ipsum verè justitiæ indigū esse, SOLA a. FIDE in Christum justificatum. Et gloriatur Paulus ob justitiæ suæ contemptum, & quod querit per Christum justitiā ex Deo in fide, ut cognoscat ipsum, & virtutē resurrectionis ipsius, & participationem afflictionum ipsius, dum conformatur morti ipsius, si quomodo obviam veniat in resurrectionem mortuorum. Hic cecidit omnis superbiæ altitudo. NIHIL reliquit tibi o homo ad arrogantiam, cum gloriatio & spes in mortificando omnia sua, & querendo in Christo vitam futuram, cujus primitias habentes jam in his sumus, in totum in gratia viventes ac dono Dei. Et Deus quidem est, qui operatur IN NOBIS ET VELLE ET PERFICERE pro bona voluntate.

9. [4] Nec illud patrocinatur adversario, quod de *statu* questionis monet, quia dicit, questionem esse non de collatione gratiæ excitantis, l. infusione gratiæ justificantis: quia fatemur, hominem horum respectu mere passive se habere, tum quia gratia excitans prævenit hominis operationem, tum quia gratia justificans à solo Deo in anima producitur, non concurrente homine active ad ejus productionem. Nam [1] non tantum excitans, sed etiam operans gratia soli DEO tribuenda circa primam hominis conversionem, quia Deus dat velle, dat perficere Phil. II. 13. [2] hypo-

the-

thesis, de infusione gratiae justificantis, prorsus falsa, sicut alibi probatum, nihil igitur adversario prodesse potest. (3) Adversarius potius sibi metipsum, aliisque Papistis contradicit. Nam si, circa infusionem gratiae justificantis, homo se merè passive habet, & gratia justificans ita à solo Deo datur, ut homo nullatenus active circa eam concurrat, quod h. l. fatetur Thomas Henrici, sequitur etiam, quod in prima sui justificatione homo se merè passive habeat, quod est in quaestione, quia gratiae justificantis donatio quocunque modo se habeat, nihil aliud est, quam prima justificatio, nisi Thomas Henrici primam justificationem sine gratia justificante fingere, aut gratiam justificantem l. otiosam, l. insufficientem, & imperfectam nobis obtrudere velit, quod utrumque maximè dicitur absurdum. Et certè, si gratia justificationis vere causa justificationis, & circa hanc nihil homo convertendus l. justificandus operari potest, nihil omninò in prima sui justificatione talis homo præstare valet, sed merè passive se habet, quæ nostra sententia.

10. (5) Nec illud juvat adversarium, quod quaestionem ipsam mutat: *Quaestio tantum, inquit, An homo adultus, ut justificetur, aliquid per Dei gratiam agere debeat, an v. otiosus omninò sit, & merè passive se habeat?* Nam quaestio, tractationi præscripta, loquitur de homine absolute, hæc loquitur de homine adulto (2) *Duplicem justificationem ita fingit, aliam adultorum, aliam infantum, quas differentias scriptura nescit, quæ tantum unam justificationem tradit, [3] tò otiosum esse, & multò magis tò omninò otiosum esse, Lutheranorum mentem non exprimunt; merè passive se habere negotium non omne, sed spiritualem, eumque efficientem ad justificationem concursum tantum tollunt. Vid. B. Chemnit. p. 1. Exam. p. 125. 126.*

11. His præmissis *Conclusionem unicam proponit: Homo adultus in prima sui justificatione non est otiosus, sed per fidei, timoris, spei, poenitentiae &c. actus animam suam disponit ad recipiendam justificationem. Resp. conclusio non consentit quaestioni primitus oblata (1) quia illa de homine justificando simpliciter, hæc de homine adulto loquitur (2) Deinde non quaeritur, an omninò sit*
otio-

otiosus homo? quia nemo Lutheranorum ipsi naturales, morales, pædagogicas, materiales &c. actiones denegat: sed hoc queritur: num circa primam sui justificationem negotiosus sit, & in eadem active cooperari possit? (3) Actus fidei, timoris, spei, sequuntur justificationem, non præcedunt: actus pœnitentiæ, qui justificationem respicit, non est nostræ virtutis, sed divine benignitatis, secundum illud Jer. XXXI. 18. *Converte me & convertar, quia tu Dominus Deus meus.*

12. Hanc conclusionem illustrat & confirmat [1] Annotatione, Nota, scribit, quamvis hos actus ante justificationem Papista ponant, eos tamen non dicere, solis illos L. A. viribus produci, ut cavillantur Adversarii, sed ab excitante & adjuvante Dei gratia, quæ est exordium justificationis nostræ ita pendere, ut sine illa utiliter ad justificationem fieri non possint, juxta illud August. de Eccles. dogmat. c. 44. Resp. locus Augustini pro nostra militat sententia, prout ex apertis verbis liquet. Si quis, inquit, per nature vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare aut expetit, aut eligere, sive salutari, i. e. Evangelicæ prædicationi consentire posse confirmat absq; illuminatione & inspiratione Spiritus S. qui dat omnibus suavitatem, & in credendo veritatem, heretico fallitur Spiritu, non intelligens vocem Dei, in Evangelio dicentis: *Sine me nihil potestis facere.* Et illud Apostoli. *Non quod idonei simus cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Deinde certum est, quod justificatio tota dicatur actio Dei: non igitur assumenta l. adjumenta virium humanarum eidem affingenda sunt. Deniq; falsum est, quod in his sit cavillatio de solis viribus arbitrii, circa justificationis, ejusque dispositionis negotium à Papistis adfertis, contrarium superius non semel est demonstratum.

13. II. Argumentorum productione. Producit a. duo principalia, & sub his alia subordinata proponit. (1) Ex scriptura. [1] Quia Scriptura passim jubet peccatores pœnitentiam agere, ut justificentur. Jer. XLIX. 8. Ezech. XLIX. 21. Resp. in genere à præcepto ad posse, l. esse N. V. C. Deinde Scriptura jubet pœnitentiam agere, non alio, quam in S. L. præscripto ordine, scil. ut Spiritui

tui S per verbum & Sacramenta in cordibus nostris conversionem operari volenti, neququam resistamus. Denique si iussa talia simpliciter essent intelligenda, homo solus esset suæ justificationis & conversionis causa, quod ipsimet Papistæ non audent adserere. *In specie. Jerem. XLIX. 8 Si pœnitentiam egerit gens illa à malo suo, quod loquutus sum adversus eam: agam & ego pœnitentiam super malo, quod cogitavi, ut facerem ei.* Resp. Loquitur Propheta de *Israelitis*, populo circumciso; h. l. v. de prima justificatione quæstio: penitus igitur h. l. est alienus. Deinde juxta *B. Chemnit.* intelligitur h. l. pœnitentia, non de operibus electitius, l. indebitis, sed quæ constat verâ detestatione peccati, & serâ agnitione iræ Dei, ac fide in Christum Servatorem, apprehendente remissionem peccatorum, quam pœnitentiam sequuntur veri fructus, in mortificatione carnis & emendatione vitæ. Talis a. pœnitentia non est *Liberi arbitrii opus*, sed *gratiosus Spiritus S. effectus*. Alter locus *Ezech. XLIX. 21. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & justitiam, vitâ vivet, & non morietur.* Resp. Objectum hujus conversionis pœnitentialis est *domus Israel. v. 25.* non igitur de prima justificatione l. conversione, sed de conversione lapsorum, h. l. verba sunt intelligenda: Male igitur *Thomas Henr.* præsentem locum allegat. Deinde pœnitentia quoque *salutaris*, quæ fide fit, non a. *moralis*, quæ virib. arbitrii, nostrisq. virtutibus fiat, à Propheta præcipitur.

13. [2] *Quia Scriptura jubet preparare corda sua Domino 1. Reg. VII. 3. 2. Paral. XII. 14. Es. XL. 3. Matth. III. 3. & c.* Resp. In genere nullus horum locorum de prima l. conversione, l. justificatione loquitur: quid igitur adversarius roboris in his quærere velit nusquam apparet. Deinde *preparatio S. L.* consona intelligitur, ut Spiritus S. operationem per verbum & Sacramenta admittamus, eidem verò nullo modo resistamus. *In specie. 1. Reg. VII. 3. Samuel ait ad universam domum Israel, ut verba sonant: Si in toto corde revertimini ad Dominum, auferte Deos alienos, de medio vestri & Astaroth, & preparate corda vestra Domino:*

B

mino:

mino: Hebr. dirigite corda vestra ad Dominum, & servite ei soli. Ex quibus manifestum est, quod nec Israelitis omnimoda preparatio concedatur, sed tantum hoc ipsis præcipiatur, ut dirigant corda sua ad Dominum, scil. ut non amplius vanis idolis & falsis Diis cõfidant, sed tantum ad Dominum respiciant, ab eoque omnem spiritualem & temporalem salutem expectent. 2. Paral. XII. 14. de Roboamo dicitur, quod fecerit malum, quia non preparavit cor suum, ut quæreret Dominum. Resp. Nullum hic loci præceptum occurrit. Deinde Roboam filius erat Salomonis, adeoque, quando dicitur, quod malum fecerit, quod cor suum non præparaverit, ad quærendum Dominum, hæc non de preparatione ad conversionem primam, sed de permansione in statu conversionis sunt intelligenda. Es. XL. 3. Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite in planitie semitas DEI nostri. Idem ex Esaia Matth. III. 3. repetitur. Hæc verba de præconio & officio Johannis Baptiste loquuntur, qui paravit viam Domino verbo & Baptismo: Describit & exponit hoc Angelus Luc. I. 16. 17. Mal. IV. 6. c. III. 1. Deinde jubentur & alii parare viam Domino, non ex arbitrii viribus, l. actibus naturalibus, sed spiritualibus operationibus, quæ Spiritus S. per verbum & Sacramenta in ipsis operari volebat. Nihil a. hæc omnia ad Papisticam ante justificationem præparationem.

14. (3) Quia Scriptura jubet peccatores facere sibi cor novum, Ezech. XXX. 31. Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas: Projicite à vobis omnes iniquitates vestras, in quibus prevaricati estis, & facite vobis cor novum, & Spiritum novum. Resp. statim sequitur, quare moriemini Domus Israel: E. nullus iterum de prima justificatione sermo. Deinde cor novum sibi facere debebant, non ex propriis viribus, sed ex Spiritus S. beneficiis, quia cor novum non ex nostra quadam l. preparatione, l. operatione, sed ex gratiosa Spiritus S. donatione contingit Ps. LI. 12. cum folius Dei, opus sit cor novum creare. Denique quia non immediate, sed per media, per verbum & Sacramenta, per Ministerium,

um, corda nostra renovat, vult ut his ordinariis renovationis mediis utamur, & hoc pacto cor novum consequamur.

15. [4] quia Scriptura jubet peccatores se convertere, Act. III. 26. Resp. Nullibi tamen Scriptura jubet ex propriis viribus se convertere, sed potius Deo tribuit hoc, quod det velle & perficere. Phil. II. 13. Deinde conversio nobis præcipitur non a. *active*, sed *passive*, sicut inquit Jerem. c. XXXI. 18. *Converte me Domine, & convertar, quia Tu Dominus Deus meus.* Denique Act. III. 26. conversio non tam homines, quam Christum respicit, ἀπέτειλεν αὐτὸν εὐλογεῖν ὑμᾶς, ἐν τῷ ἀποστρεφεῖν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν, quæ verba rectissimè redduntur: *Misit Christum, benedicientem vobis, in eo scil. ut converterat unumquemque vestrum à peccatis vestris.*

16. (5) Quia Scriptura jubet, peccatores venire ad Christum, ut reficiantur. Matth. XI. 28. Resp. Modus veniendi duplex est; *externus & internus*: *Externus* homo venire potest ad Christum, *internus* minimè. Deinde *refectio* non *libero arbitrio*, sed in solidum Christo tribuitur. Denique *venire* jubentur, sed modò passim in S. L. exposito, nim. per *verbum & sacramenta*, *gratiosamq; Spiritus S. operationem*, non a. per *libertatis naturalis usurpationem*.

17. (6) Annectit huic argumento incommodum: *Ad quid. n. infinitæ tales adhortationes in utriusq; Testamenti Scriptura reperiantur. si homo nihil per DEI gratiam agit, sed tantum patitur?* Resp. *Admonitiones illæ non ad active conversionis proprietatem, sed ad conversionis necessitatem ostendendam adhibentur.* Deinde faciunt ad *majorem peccatoris confusionem*, non v. ad *liberi arbitrii naturalis excitationem*. Denique *demonstrant, quid debeamus, non quid valeamus.*

18. (7) Addit absurdum. *Nemo profecto statuam monet, ut se convertat, ut accedat, l. quocunq; modò se moveat, quia ejus nihil aliud est, quam circumagi, trahi, moveri.* Si igitur, ut adversarii volunt, *hominis tantum est conversi, frustra omnino monetur, ut ipse se convertat.* Resp. *Absurdum illud est fictum, non verum, quia magna statuam inter & hominem differentia: statua n.*

non debet se movere; sed homo debet redire ad Deum: *Statua* sua statione non abutitur; homo prima sua statione pessimè abusus est. *Statua* moventi non resistit; homo moventi Spiritui S. sæpius resistere contendit. &c. Deinde nondum *Thomas Henrici* haecenus ullum locum producere potuit, ubi simpliciter de prima hominis conversione præceptum sit à DEO, quod seipsum propriis viribus convertere debeat.

19. (8) Urget testimonium: *Præclare admodum* hac de re, eum alias sæpe, tum l. 2. de peccator. meritis & remiss. cap. 5. loquitur *Augustin.* *Adjutor n. noster Deus dicitur, nec adjuvari potest, nisi qui aliquid sponte conatur; quia non sicut in lapidibus insensatis, aut sicut in eis, in quorū natura rationem voluntatemq; non condidit, salutem nostram Deus operatur in nobis.* Resp. *Adjuvandi vox, juxta B. Chemnit.* l. sumitur in sensu *Papistico*, l. in *Patristico* quando in hoc negotio adhibetur: *Prior* significatio est *absoluta*, nullam involvens relationem ad nostri cooperationem; sed simpliciter Deo omnem operationem attribuit, & idem est, quod *juvare*, sicut passim in S. L. Deus dicitur *nostrū auxilium, nostrum adiutorium*, l. *adjutor noster*, ubi homo nihil præstare valet. *Posterior* significatio est *relativa*, qn. homini operatio, Deo v. operationis tantum adiumentū adscribitur. Deinde facile comparet ex verbis *Augustini*, quale intelligat *adiutoriū* ex parte hominis, scil. quale denegatur *lapidibus insensatis*, aut aliis irrationalibus, tale quoq; nos homini nō denegamus. Sed est saltem *adiumentum externum*, non *internum*; non *spirituale*, sed *animale*, potius *materiale*, quam *causale*; non *effectivum*, sed tantum *pædagogicum*.

20. II. Probatur ex doctrina adversariorum, quia tradunt hominem justificari per fidem: quamvis n. vera fides sit donum DEI, & *Joh. VI. 29.* vocetur opus Dei; est tamen simul ipsius hominis opus, juxta illam *Christi* l. d. adhortationem: *Operamini non solum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam.* Et cum *Judei* rogarent: *quid faciamus, ut operemur opera Dei?* respondit: *Hoc est opus DEI, ut credatis in eum, quem misit ille.* E. fides simul opus DEI est, & opus hominis. Opus DEI, quia omne datum

opti-

optimum, & omne donum perfectum, desursum est. Opus ho-
 minis, quia tametsi nemo credat, nisi ante motus à D E O, vita-
 li tamen actione credit. Unde ipsa Confessio A. tit. de B. O.
 ait: Inter B. O. precipuum est, & summus cultus Dei ipsa
 fides. Si ergo juxta mentem Adversariorum justificamur, dum fir-
 miter credimus, peccata nobis remitti propter Christum, aliquid a-
 gimus in justificatione nostra: non omnino otiosi sumus, aut merè pas-
 sive nos habemus. Resp. N. C. quia à nostri justificatione per fi-
 dē, ad nostri cooperationem in prima justificatione, colligere nō
 licet, siquidē nos per fidē non active nosmetipsos justificam9,
 d. per fidē passive justificamur: E. passive, non v. active nos in
 hac per fidem justificatione consideramur. Malè igitur à
 passivo ad activum statum adversarius argumentatur. Deinde
 falsum, quod fides, quæ justificat, sit opus hominis, quia absolu-
 tè donum D E I dicitur, Eph. II. 8. Quod attinet locum Joh.
 VI. 27. fallac. divisionis Thomas Henrici committit: integra
 verba sic leguntur: Operamini non cibum, qui perit, d. qui perma-
 net in vitam eternam, quem Filius hominis dabit vobis. Nam
 his ipsis ostendit, quod hic cibus sit donum Filii hominis, &
 v. 29. opus DEI, non v. sit opus hominis. Deinde Christo h. l. nō
 cum primū convertendus, sed cum Judæis circumcisis, & in Eccle-
 sia viventibus sermonem habebat, imo cum ipsis discipulis v. 67.
 Denique non solum movetur homo ad fidem, sed tota fides
 ipsi donatur, & vitalis illa actio fidei, quæ justificat, non est
 hominis agentis, sed hominis, actionem Spiritus S. per verbum
 recipientis. Porro verba illa Confessionis art. 20. de B. O. totidem
 verbis non leguntur: interim dist. inter fidem, quæ justificat, &
 quæ sanctificat; vel inter fidē, quæ donum Dei, & quæ virtus homi-
 nis: Fides est cultus Dei, quatenus ut virtus consideratur, & in-
 ter Christianas virtutes numeratur, sicut tres dantur principa-
 les hominis Christiani virtutes: Fides, Spes, Caritas: hōc pacto
 illa verba producta sunt intelligenda. Denique iterum ablu-
 dit à questionis statu, cum non sit quæstio, an aliquid agat homo,
 an penitus sit otiosus? sed an ipse in justificatione, & ad sui justifi-
 cationem merè passive se habeat? quod nos adfirmamus, re-

speciū spiritualium, non autem respectu naturalium actio-
num.

21. III. Objectionum apparenti resolutione.
Nunc enim ad *Exceptiones & Objectiones* nostras responde-
re contendit; eas tamen nec omnes, neque primarias addu-
cit; sed pro lubitu unam, l. alteram adsumit, ad quam ali-
quid regerere possit. Dices (1) *Conversio hominis non tantum*
tribuitur Deo in scriptura, sed etiam sæpe negatur homini; E. ipse
homo non convertit se, sed tantum à Deo convertitur. Respondet ipse.
Conversionem dupliciter considerari posse, (1) ut significat transla-
tionem hominis, à statu peccati in statum gratiæ Dei, & ita soli
Deo tribuenda est. (2) ut significat voluntariam aversionem à pec-
cato, & recursum ad misericordiam Dei, qualem habuit Maria
Magdalena, Publicanus, latro in cruce. Et hæc conversio, qn.
soli Deo tribuitur, phrasi Hebræicâ, soli cause principali, in sensu vide-
licet comparativo, tribuitur, quod etiam minus principali conve-
nit. Ea de causa dicta producit Joh. V. 34. c. XV. 27. c. VII. 16.
Matth. X. 20. Verum dicta illa penitus sunt aliena, cum in iis
detur *comparativus & inclusivus* sensus, Christi, respectu Pa-
tris, Apostolorum, respectu Dei; sed an in conversione locum
habeat iste *comparativus* sensus, hoc est *κεινὸ μᾶλλον*, quia obje-
ctio *soli Deo* conversionem tribuit, hominem penitus exclu-
dit. Deinde Confessionem adversarii h. l. urgemus, quia fa-
retur, quod *conversio*, quæ significat translationem hominis à
statu peccati in statum gratiæ Dei, soli Deo sit tribuenda, cum
hæc conversio nihil aliud sit, quàm prima peccatoris justifica-
tio, siquidem per primam justificationem homo peccator à sta-
tu peccati in statum gratiæ Dei transfertur: E. hæc prima ju-
stificatio soli DEO tribuenda: quidquid a. soli Deo activè tri-
buendum est, illud *activè* non competit homini, sed in eo ho-
mo se habet merè passivè. Denique de *voluntaria conversione*
ad primam justificationem, & *voluntaria aversione à peccato, &*
recursu ad misericordiam Dei hinc non est sermo, cum talis con-
versio non sit *irregentorum*, sed *renatorum*, quam de *Maria*
Magdalena, concedere possumus; num a. ejusdem conditio-
nis fuerit *publicani, & latronis pœnitentia*, illud non proba-
tur.

22. (2) *Homo ante justificationem comparatur lapidi: Sicut igitur lapis seipsum emollire non potest: ita homo peccator nihil cooperari potest ad recuperandam vitam suam spiritualem, seu ad sui justificationem. Respondet Adversarius: Peccatorem lapidi comparari, non quia nihilo plus per Dei gratiam agit, dum convertitur, quam lapis, dum emollitur; sed quia longa peccandi consuetudine induratur, nec suis viribus emollire se potest. Quanquam, tangente D E O cor lapideum, homo non emolliatur, nisi Deo libere cooperetur: non quidem ad productionem ejus mollietiei, quam sola gratia justificans operatur, sed ad efficiendam preparationem, ad mollietiem per timorem & poenitentiam, juxta illud, Joel. II. 13. Scindite corda vestra: Jerem. IV. 4. Auferte praeputia cordium vestrorum. Resp. Certas esse hujus comparationis condiciones verissimum est, nec enim omni respectu lapidi convertendus homo similis dicitur. Falsum a. quod haec duresces tantum sit acquisita, ex longa peccandi consuetudine comparata, cum etiam ve: è sit natura, ex omnimoda hominis, quoad spiritualia, corruptione profecta. Est igitur homo durus ex nativitate & ex consuetudine, adeoque nihil ad mollietiem efficiendam in prima sui justificatione afferre potest, & per consequens mere passive se habet. Deinde, si homo durus natura, durus omni sua industria, & sola gratia justificans operatur mollietiem, sequitur, quod natura & industria durus ad hujus mollietiei preparationem nihil cooperetur. Denique dicta loquuntur non de prima justificatione, sed de lapsorum conversione, quae duo sunt distinctissima.*

23. (3) *Homo ante justificationem comparatur homini mortuo: Sicut igitur homo mortuus sese ad vitam revocare, aut ad hoc quidquam cooperari non potest: Ita homo peccator nihil cooperari potest ad recuperandam vitam suam spiritualem, s. ad sui justificationem. Resp. Henrici: Peccatorem comparari homini mortuo, quod eam vitam omiserit, quam nisi recuperet, longè melius foret, nunquam fuisse natum. Non autem quod excitatus à gratia Dei nihil quidquam operari possit, quò seipsum preparet, ad vitam illam recipiendam. Quàm n. absurda esset illa vox Pauli Eph. V. 15. Sur-*

05 A 337

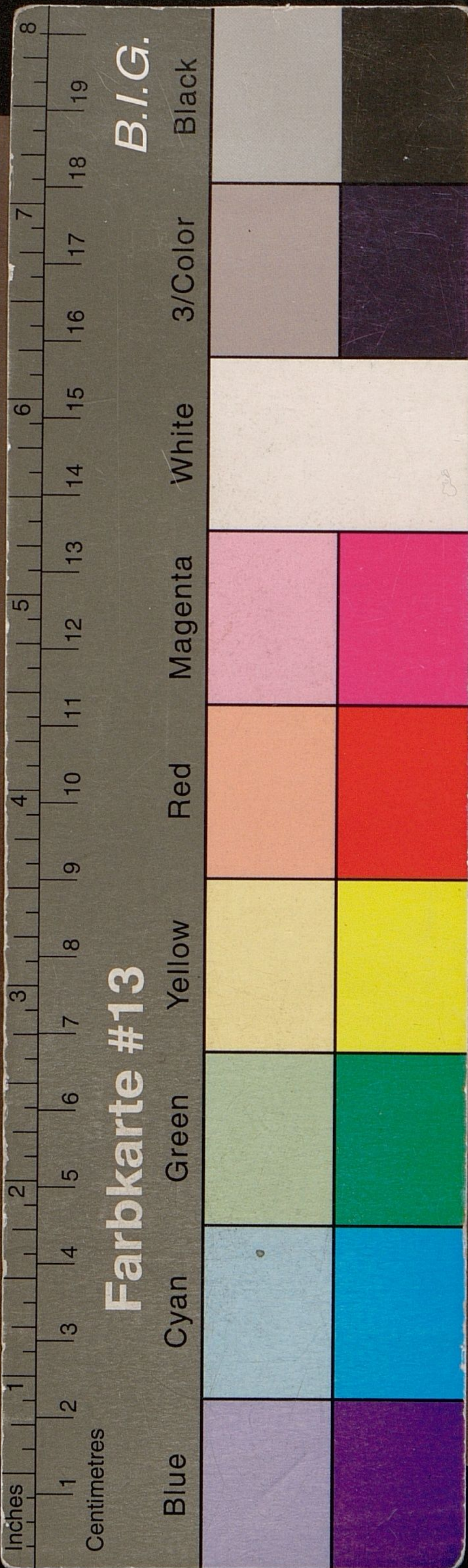
ULB Halle
004 209 540

3

VD 17

IN NOMINE JESU!
COLLEGIUM TERTIUM
DISCUSSIONIS
ANATOMI-
AS AUGUSTANÆ CONFES-
SIONIS, PER THOMAM HEN-
RICI TENTATÆ,
Cujus
DISPUTATIONEM III.
EX ARTICULO VI.
De
JUSTIFICA-
TIONE,
PRÆSES
JOHANNES Deutschmann/ D.
& Theol. Prof. Publ. Extraordin.
RESPONDENS
CHRISTOPHORUS GRAUEL,
Jütrebocensis Saxo.

proponent
D. Maji Horis locoq̄e consuetis.

WITTEBERGÆ, Typis Johannis Haken, 1669.